

Gospodarka odpadami po 1 stycznia 2012 roku.

Od 1 stycznia 2012 r. zaczynają obowiązywać znowelizowane przepisy ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Odbieranie odpadów komunalnych i ich zagospodarowanie prowadzone będzie według całkowicie zmienionych zasad.

Przepisy w ustawie – tak zmienione, jak i nowe – obligatoryjnie nakazują przejęcie przez gminy, w ramach zadań własnych, obowiązków w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych, które dotąd spoczywały na właścicielach nieruchomości i stworzenie na zarządzanym obszarze spójnego systemu gospodarowania takimi odpadami.

Cele wprowadzanych zmian prawnych

Skuteczność realizacji zadań w gospodarce odpadami komunalnymi zapewnią działania zmierzające do:

- uszczelnienia dotąd funkcjonującego systemu gospodarki odpadami komunalnymi – co stanie się możliwe poprzez wdrożenie przez samorządy terytorialne efektywnych baz danych z możliwością ich szybkiej aktualizacji;
- objęcia monitoringiem sposobu postępowania z odpadami komunalnymi na wszystkich szczeblach ich zagospodarowywania – od śmietnika aż po regionalne instalacje do ich przetwarzania – co dotyczy będzie właścicieli nieruchomości, firm odbierających i instytucji odpowiedzialnych za prowadzenie gospodarki śmieciowej;
- upowszechnienia prowadzenia selektywnego zbierania odpadów komunalnych „u źródła” – co sprowadzi się do działań na rzecz zmian mentalności społecznej oraz wprowadzania wychodzących naprzeciw tej zasadzie rozwiązań organizacyjno-technicznych;
- zmniejszenia ilości składowanych odpadów komunalnych – co stanie się możliwe przez wprowadzenie takich technologii, które będą skutecznie maksymalizować recykling i zminimalizują masy odpadów trafiających na składowiska;
- zapewnienia powstania odpowiednich instalacji do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych – co sprowadzi się do przekazania władarzom gmin zadań wybudowania takich instalacji i obowiązku ich eksploatacji.

Obowiązki gmin

Organy gminne ustawowo zobligowane będą do:

- tworzenia warunków umożliwiających wykonywanie prac mających związek z realizacją gospodarki odpadami komunalnymi;
- zainstalowania oprogramowań, które ułatwią ewidencję podmiotów zobligowanych do umów na odbiór odpadów komunalnych;
- objęcia wszystkich osób fizycznych i prawnych systemem takiej gospodarki i dochowania nadzoru jakości realizacji umów na odbiór odpadów;
- ustawienia jako powszechnej zasady obowiązku selektywnego zbierania odpadów z podziałem na frakcje;
- zorganizowania sieci punktów, w których prowadzone byłoby selektywne zbieranie odpadów;

- podejmowania działań administracyjnych, które zapewniłyby osiągnięcie wymaganych ustawowo poziomów recyklingu dla takich odpadów;
- prowadzenia działań edukacyjnych;
- udostępniania na stronach internetowych informacji mających związek z gospodarką odpadami komunalnymi, a także
- dokonywanie corocznych analiz na potrzeby wewnętrzne oraz instytucji i organów administracyjnych szczebli wojewódzkich.

Przyjęto zasadę, według której w razie wykonywania przez związek międzygminny zadań odnoszących się do gospodarki odpadami komunalnymi, określone w ustawie prawa i obowiązki organów gminy – w tym uchwalanie aktów prawa miejscowego, będą wykonywane przez właściwe organy tego związku.

Oplaty za odbiór odpadów komunalnych

System poboru opłat będzie funkcjonował według następujących reguł:

- właściciel nieruchomości będzie wnosił na rzecz gminy opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi, a w zamian za opłatę gmina będzie świadczyć wobec firm wywozowych obowiązki właściciela nieruchomości w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi;
- gmina w drodze uchwały zdecyduje o przejęciu obowiązków właścicieli nieruchomości w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi w przypadku nieruchomości, których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają tam odpady komunalne (sklepy, szkoły, punkty usługowe, domki letniskowe);
- ustalanie stawek opłat za odbierane śmieci pozostanie w gestii rady gminy i będzie podejmowane w formie uchwały;
- przy uwzględnieniu stanowiska radnych, stawki opłat za odbierane śmieci z nieruchomości, w której zamieszkują mieszkańcy mogą być zależne od:

– liczby mieszkańców,

– powierzchni nieruchomości,

– zużycia wody,

- radni będą mogli ustalać jedną stawkę opłaty dla gospodarstw domowych;
- stawki opłat w przypadku nieruchomości, w której nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają tam odpady komunalne będą zależne od ilości zebranych odpadów, wyrażonej w pojemnikach o określonej pojemności;
- w kompetencji rady gminy pozostanie ustalanie w formie uchwały terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za odbiór odpadów komunalnych;
- przyjęto jako zasadę, że stawki opłat za odbiór odpadów selektywnie zebranych będą niższe niż za odpady zmieszane;
- z pobieranych opłat przez gminę będą pokrywane koszty:

- odbioru, transportu, zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych,
 - tworzenia i utrzymania punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
 - obsługi administracyjnej tego systemu;
- podstawą naliczenia opłat stanie się deklaracja, którą złoży właściciel nieruchomości. Jej wzór oraz termin złożenia pierwszej deklaracji zostanie określony w drodze uchwały rady gminy;
 - w przypadku zmiany danych, będących podstawą obliczenia opłaty, właściciel nieruchomości będzie zobowiązany złożyć nową deklarację w terminie 14 dni od dnia nastąpienia zmiany;
 - w razie niezłożenia deklaracji wójt, burmistrz lub prezydent miasta określi w drodze decyzji wysokość opłaty, biorąc pod uwagę uzasadnione szacunki, w tym średnią ilość odpadów komunalnych powstających w nieruchomościach o podobnym charakterze.

Przetargi na usługi odbierania odpadów komunalnych

Ustawa zawęzi prowadzenie działalności gospodarczej przez firmy świadczące usługi związane z odbiorem odpadów komunalnych, dopuszczając na rynek lokalny tylko takie, które spełniają oczekiwania gmin wynikające z obowiązku prowadzenia gospodarki odpadami komunalnymi według nowych zasad.

Wprowadzony będzie obowiązek organizowania przetargów na odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych według zasad określonych w ustawie *Prawo zamówień publicznych*, które pozwolą wyłonić firmę, w tym i takie, które funkcjonują jako spółki z udziałem gminy;

- przedsiębiorcy startujący w przetargu na odbieranie odpadów komunalnych, będą zobowiązani uzyskać od właścicieli nieruchomości wpis do rejestru działalności regulowanej, na terenie gminy, w której zamierzają odbierać odpady komunalne;
- warunki, jakie powinien spełniać podmiot ubiegający się o wpis do rejestru, zostaną określone w drodze rozporządzenia;
- wpis do rejestru zastąpi decyzje na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości;
- gminy powyżej 10 000 mieszkańców będą mogły wyodrębnić rejony i ogłaszać dla nich osobne przetargi.

Planowanie działań

Gminy będą zobligowane realizować politykę, tworzoną na szczeblu krajowym i wojewódzkim, związaną z planowaniem gospodarki odpadami komunalnymi. Wraz z uchwaleniem wojewódzkiego planu gospodarki odpadami sejmik województwa podejmie uchwałę w sprawie jego wykonania, która będzie aktem prawa miejscowego i określi: regiony gospodarki odpadami komunalnymi, regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych oraz instalacje zastępcze, które będą mogły przyjmować odpady, jak też niespełniające wymagań, bądź których modernizacja jest niemożliwa lub nieopłacalna.

Regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych

Gminy będą zobligowane do ich budowy, utrzymania i eksploatacji. Wybór podmiotu, który będzie takie instalacje budować, utrzymywał lub eksploatował, dokona się w drodze przetargu, względnie na zasadach określonych w ustawie o *partnerstwie publiczno- - prywatnym*, bądź na zasadach określonych w *ustawie o koncesji na roboty budowlane lub usługi*.

Poziomy odzysku recyklingu i ograniczenia składowania

Do końca 2020 r. gminy będą obowiązane osiągnąć:

- poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 50% wagowo;
- poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w wysokości co najmniej 70% wagowo;
- Gminy będą zobowiązane ograniczyć masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska:
- do dnia 16 lipca 2013 r. – do nie więcej niż 50% wagowo w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.,
- do dnia 16 lipca 2020 r. – do nie więcej niż 35% wagowo w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.;

Dochodzenie do tych poziomów będzie stopniowe. Określanie poziomów na kolejne lata, a także sposób obliczania tych poziomów będzie artykułowane w drodze rozporządzeń.

Administracyjne kary pieniężne

Ustawa wzmocniła funkcje kontrolne gmin i egzekwowanie porządku prawnego sankcjonowane administracyjnymi karami pieniężnymi nakładanymi na: podmioty odbierające odpady komunalne, instytucje gminne oraz prowadzące regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych.

Sprawozdawczość i kontrola

Firmy odbierające odpady komunalne będą zobligowane do składania organom administracyjnym gminy kwartalnych sprawozdań informujących o ilości i jakości odebranej masy odpadów komunalnych, liczby obsługiwanych właścicieli nieruchomości, jak też imiennego wskazywania właścicieli nieruchomości zbierających odpady komunalne w sposób niezgodny z miejscowym regulaminem gromadzenia odpadów.

Chronologia działań ustawy

Podane daty są terminami ostatecznymi. Gminy, które będą gotowe do wcześniejszego wprowadzenia systemu, mogą wprowadzić go wcześniej.

- 1 stycznia 2012 r. Gmina uruchamia rejestr działalności regulowanej. Od tego dnia nie będą już wydawane zezwolenia na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. Wchodzą w życie nowe obowiązki sprawozdawcze. Gmina jest zobowiązana uzyskiwać poziomy odzysku i recyklingu zgodnie z rozporządzeniem (na razie bez sankcji karnych, które wchodzą w życie 1 stycznia 2013).
- 31 kwietnia 2012 r. przedsiębiorcy odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości będą zobowiązani składać pierwsze sprawozdania.
- 1 lipca 2012 r. sejmik województwa uchwała aktualizację wojewódzkiego planu gospodarki odpadami oraz uchwałę w sprawie wykonania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami. Określone w niej będą regiony i regionalne instalacje do zagospodarowania odpadów.
- 1 stycznia 2013 r. wchodzą w życie nowe regulaminy utrzymania czystości i porządku na terenie gminy. Do tego czasu gminy są zobowiązane podjąć uchwały w sprawie stawek opłat, szczegółowych zasad ich ponoszenia, wzoru deklaracji i terminu złożenia pierwszych deklaracji.
- 1 stycznia 2013 r. przedsiębiorcy, którzy przed wejściem w życie ustawy działali na podstawie zezwoleń, są obowiązani uzyskać wpis do rejestru. Przedsiębiorcy działający przed dniem wejścia w życie ustawy na podstawie zezwoleń uzyskują wpisy do rejestru. Z tym dniem startuje kampania edukacyjno--informacyjna, mająca na celu zapoznanie właścicieli nieruchomości z obowiązkami wynikającymi z uchwał.
- 31 marca 2013 r. mija ostateczny termin dla gmin składania do marszałka rocznych sprawozdań.
- 1 lipca 2013 r. początek funkcjonowania nowego systemu. Uchwały rad gmin zaczynają obowiązywać. Odtąd gminy zaczynają pobierać opłaty od właścicieli nieruchomości według nowych zasad. Do tego czasu muszą zostać rozstrzygnięte przetargi na odbieranie odpadów od właścicieli nieruchomości oraz muszą być podpisane umowy między gminą, a przedsiębiorcami.

literatura

- 1., *Nowe ramy prawne systemu gospodarki odpadami komunalnymi*”, Emilia Kołaczek, Departament Gospodarki Odpadami w Ministerstwie Środowiska;
- 2., *Akty wykonawcze do nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*”, Bernard Błaszczyk, Ministerstwo Środowiska.